POLITICILE DE MEDIU ÎN AGENDA DE INTEGRARE EUROPEANĂ A REPUBICII MOLDOVA

ENVIRONMENTAL POLICIES IN THE EUROPEAN INTEGRATION AGENDA OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Silvia DULSCHI,
doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

The *environment in the environment asks for the glude impoverishment, which became a naive priest, is aimed directly in the vines and the health of the pjopulion, religible to the sake. The existence of a clean environment indisputably contributes to ensuring the fundamental human rights provided by the Constitution of the Republic of Moldova: the right to life and the right to physical and moral health. This involves preserving the quality of the main components of the environment under the conditions of sustainable development*

Keywords: *environment, policies, protection, right to life, health, clean environment, sustainable development*

Ca urmare a schimbărilor produse în societatea noastră, în structura economiei naționale, dar și în cadrul legislativ existent, a apărut necesitatea elaborării unei politici clare în domeniul protecției mediului, care: a) să determine principiile de bază și prioritățile în domeniul protecției mediului, utilizării raționale a resurselor naturale și al dezvoltării durabile a țării; b) să asigure sinergismul implementării obligațiilor internaționale asumate de R.Moldova și realizarea cadrului politic prin prisma integrării europene; c) să constituie baza reformei instituționale și consolidării capacităților de implementare a cadrului politic și legislativ în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale.

Necesitatea elaborării unui document de politici în domeniul mediului a fost remarcată pe parcursul anilor atât de către experții naționali, cât și de către experții internaționali angajați în diferite misiuni de mediu în R.Moldova. Elaborarea unui document de politici în domeniul mediului a fost dictată și de vectorul politic de integrare europeană al țării, de cerințele actuale de aliniere a legislației naționale la prevederile UE și de asigurare a unei dezvoltări durabile a țării prin promovarea economiei verzi. Procesul de integrare europeană reprezintă o provocare a sectorului de mediu și include 2 mari direcții de acțiune: armonizarea legislației naționale de mediu cu acquisul comunitar și reforma instituțională, care presupune dezvoltarea unui mecanism instituțional capabil să pună în aplicare cadrul legislativ nou-adoptat. Intervenția statului în domeniul protecției mediului a fost determinată și de necesitatea realizării obiectivelor enunțate

în Documentul final aprobat la Conferința pentru Dezvoltare Durabilă de la Rio de Janeiro "Viitorul pe care îl dorim", Declarația Miniștrilor de Mediu de la Astana; cele 26 de principii din Declarația de la Stockholm privind mediul uman; Obiectivele de Dezvoltare a Mileniului (obiectivul 7 "Asigurarea Durabilității Mediului"); Programul de asistentă a ONU pentru R. Moldova, cu prioritatea nr. 3 "Mediu, Schimbări Climatice și Managementul Riscurilor", având ca scop protecția factorilor de mediu și a ecosistemelor naturale, reglementarea și utilizarea rațională și durabilă a resurselor naturale și minimalizarea impactului asupra mediului și sănătății umane. Capitole întregi ce cuprind acțiuni de protecție a mediului au fost incluse în documente naționale de planificare strategică, Precum: Programul de activitate și Planul de acțiuni al Guvernului, Strategia de asigurare a securității naționale, Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului, Cadrul bugetar pe termen mediu. Domeniul protecției mediului a fost recunoscut ca un domeniu important pentru dezvoltarea social-economică a țării în *Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020"*.

Primul document de politici în domeniul mediului a fost *Legea privind protectia mediului inconjurator*[1], care trasa la acel moment direcțiile principale și mecanismele politicii de protecție a mediului la etapa de tranziție spre economia de piață. Ulterior a fost elaborat *Programul național strategic de acțiuni în domeniul protecției mediului înconjurător*[2], Planul de acțiuni de implementare a Programului conținea activități planificate pînă în anul 2005. Acest document a fost urmat de *Planul Național de Acțiuni în domeniul protecției mediului (1996)*, elaborat în conformitate cu *Programul de acțiuni în domeniul protecției mediului în țările Europei Centrale și de Est*. Direcțiile principale ale acestor documente au fost expuse în *Orientările strategice ale dezvoltării social-economice a R.Moldova pînă în 2005*, în care, pentru prima dată, pe lîngă problemele economice și sociale, au fost incluse și problemele de mediu.

Procesul "Un mediu pentru Europa" a acordat o atenție deosebită țărilor din regiunea Europei de Est, Caucazului și Asiei Centrale (EECAC) și țărilor din Europa de Sud-Est. R. Moldova a participat activ la acest proces, a semnat și a ratificat un șir de acorduri internaționale în domeniul mediului. Implementarea acestora a devenit o parte componentă a activității țării în acest domeniu, la nivel național și regional.

Au fost adoptate un șir de instrumente juridice, programe și strategii și în alte sectoare ale economiei. Necesitatea de a promova o politică unică în domeniul medului și folosirii resurselor naturale, orientarea politică spre integrare europeană, au condiționat revizuirea politicii de mediu și elaborarea unui document conceptual nou în domeniu: *Concepția politicii de mediu a R. Moldova, (2001)*, cu *obiective* principale: prevenirea și reducerea impactului negativ al activității economice asupra factorilor de mediu, resurselor naturale și sănătății populației în contextul dezvoltării durabile a țării; asigurarea securității ecologice a țării. În document, s-au evidențiat noi abordări în domeniu, inclusiv orientarea spre integrarea europeană și promovarea includerii cerințelor de mediu în politicile sectoriale. Totodată, necesită a menționa faptul că obiectivele aveau un caracter general, Concepția nu a determinat stabilirea unui

[1] HG cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 301 din 24.04.2014 MO nr.104-109/328 din 06.05.2014
[2] Ibidem

cadru strategic de mediu sau dezvoltarea unor documente de politici care să definească obiective cuantificabile[3]. În perioada următoare, cadrul de politici de mediu s-a dezvoltat și a cuprins cîteva documente de politici sectoriale, care reflectă obiective și direcții de acțiune în diferite domenii, cum ar fi: gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice, prevenirea poluării, conservarea biodiversității, alimentarea cu apă și canalizarea, deșertificarea, silvicultura ș.a. Însă o mare parte din aceste documente conțineau concepții depășite, care trebuiau actualizate, iar pentru unele componente și aspecte de mediu, era necesară elaborarea documentelor de politici.

Lipsa unei strategii-cadru de mediu a cauzat un deficit de planificare strategică în sectorul de mediu din R.Moldova, lipsa unei viziuni generale la nivel de Guvern și fragmentarea sectorului. Aprobarea *Strategiei de gestionare a deșeurilor pentru anii 2013-2027*, a permis stabilirea unui set de obiective și măsuri privind colectarea, transportarea, tratarea, valorificarea și eliminarea deșeurilor în R.Moldova. De asemenea, anumite prevederi și acțiuni de protecție a mediului au fost incluse într-o serie de documente de politici din alte sectoare, însă ponderea acestor acțiuni și gradul lor de implementare rămânea scăzut. În scopul asigurării implementării prevederilor *Programului de activitate a Guvernului R.Moldova "Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare" 2013-2014* și creării cadrului strategic în domeniul protecției mediului înconjurător, a fost aprobată *Strategia de Mediu pentru anii 2014-2023* și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia. Viziunea Strategiei este reforma implementată în sectorul protecției mediului, astfel încât să funcționeze un sistem de management de mediu ajustat la rigorile UE.

Scopul Strategiei este de a garanta populației R.Moldova dreptul la un mediu nepoluat și sănătos. Obiectivul general al Strategiei rezidă în crearea unui sistem eficient de management de mediu, care să contribuie la creșterea calității factorilor de mediu și să asigure populației dreptul la un mediu natural curat, sănătos și durabil.

Moldova are un regim legislativ de mediu complex, favorabil pentru asigurarea respectării reglementărilor de mediu. În calitate de principal document strategic *Strategia de Mediu pentru anii 2014-2023* definește obiectivele prioritare în domeniul protecției mediului și folosirii raționale a resurselor naturale, precum și mecanismul de realizare a acestora. La prima etapă (2014-2017), majoritatea măsurilor planificate se referă la armonizarea legislației naționale cu Directivele UE în domeniu, crearea cadrului legal și instituțional, asigurarea suportului metodologic și informațional necesar (proiecte soft). Acestea implică o pregătire avansată, consacrare și consecvență din partea autorităților publice responsabile și a comunității de experți în domeniu. La etapa a II (2018-2020) și a treia (2021-2023) sunt planificate acțiuni de extindere și modernizare a componentelor de logistică și infrastructură (proiecte hard), precum și acțiuni de evaluare a rezultatelor și impactului, care necesită o asistență financiară mult mai mare în comparație cu prima etapă.[4]

În anii 2014-2023 legislația de mediu a R.Moldova a înregistrat schimbări semnificative. În domeniul guvernării de mediu, de rând cu *Strategia de mediu pentru*

[3] HG cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 301 din 24.04.2014 MO nr.104-109/328 din 06.05.2014.

[4] Bacal Petru. Mecanismul economic de protecție a mediului în Republica Moldova. Abordare geografică și ecologică. Chișinău 2018. p.32

anii 2014-2023, a fost aprobat *Programul de promovare a economiei „verzi" în R.Moldova (2018-2020)*,[5] și un șir de acte normative: *Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului*, cu modificările ulterioare, *Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu*, cu modificările ulterioare, și *HG nr. 1467/2016 pentru aprobarea Regulamentului privind accesul la informația de mediu, cu modificările ulterioare*. În domeniul calității aerului atmosferic, conform *obiectivului 7 al Strategiei de Mediu*, se prevede realizarea a 2 direcții de acțiuni: 1) Crearea sistemului de management integrat al calității aerului; și 2) reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă cu 30%, până în anul 2023 și a gazelor cu efect de seră cu 20% până în anul 2020, comparativ cu anul 1990. A fost aprobat prin *HG nr.414/2016 Regulamentul privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili lichizi*; de asemenea, *Legea nr. 98/2022 din 14.04.2022 privind calitatea aerului atmosferic*; *Strategia în domeniul protecției aerului atmosferic (2018-2028)*.

În domeniul calității apelor, în perioada 2015-2023, activitatea s-a orientat spre dezvoltarea documentelor de politici în domeniul gestionării resurselor de apă, fiind aprobate: *Concepția reformei sistemului național de gestionare, prevenire și reducere a consecințelor inundațiilor asupra mediului* (prin HG nr. 590/2016), *Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în R.Moldova pentru anii 2016-2025* (prin HG nr. 1063/2016), *Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru* (prin HG nr. 814/2017) și *Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră* (prin HG nr. 955/2018). Alte 2 acte normative aprobate în acest domeniu sunt: HG nr. 672/2016 pentru aprobarea *Concepției-cadru și a Regulamentului cu privire la funcționarea Sistemului informațional al resurselor de apă din R.Moldova (SIRA)* și HG nr. 977/2016 cu privire la aprobarea *Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor*, *Strategia privind alimentarea cu apă și sanitație pentru anii 2014-2028*.

Sumele alocate pentru realizarea Programului (2016-2025) și Strategiei (2014-2028) privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților au crescut pe seama surselor externe de finanțare și a transferurilor la bugetele locale.

Majoritatea subvențiilor au fost oferite de sursele externe de finanțare. În baza creditului acordat de Poloniei au fost extinse rețelele interraionale de mare capacitate pentru aprovizionarea cu apă, iar conducta Vadul lui Vodă-Chișinău a fost prelungit până la Strășeni. Fondul de Dezvoltare Economică Arabă din Kuweit a oferit un credit pentru finanțarea lucrărilor de renovare a sistemelor de alimentare cu apă în 6 localități. Aceste sume au fost transferate către întreprinderile comunale din orașele Cahul, Orhei, Soroca, Ștefan-Vodă și mun.Bălți, pentru reabilitarea sistemelor de apă și canalizare, sporirea eficienței serviciilor prestate. Cu suportul Fondului de Investiții Sociale din Moldova, au fost finalizate lucrările de aprovizionare cu apă și canalizare în 19 localități. În cadrul Memorandumului cu Danemarca au fost implementate proiecte de ameliorare a serviciilor comunale în orașele Călărași, Edineț și Cupcini, în satele Borceag, Stăuceni și Chircăiești. Majoritatea alocațiilor financiare au fost destinate întreprinderilor comunale pentru realizarea măsurilor curente de aprovizionare cu apă

[5] HG cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 301 din 24.04.2014 Monitorul Oficial nr.104-109/328 din 06.05.2014

și canalizare și pentru reconstrucția stațiilor de epurare. Din cauza alocării insuficiente a mijloacelor financiare, a lipsei personalului calificat, au fost realizate mai puțin de jumătate din măsurile preconizate.

Diversitatea surselor de finanțare necesită formarea stringentă a unui centru instituțional de coordonare, altfel, o parte din proiectele elaborate riscă să nu fie implementate integral. De asemenea, utilizarea fondurilor menționate, în mediul rural, ameliorează doar parțial sistemele de alimentare cu apă, fără a contribui esențial la îmbunătățirea gestionării acestui sector. Conform *Strategiei de Mediu,*[6] *în domeniul resurselor de apă* sunt stabilite 2 obiective specifice: 1) Îmbunătățirea calității a cel puțin 50% din apele de suprafață prin implementarea sistemului de management al bazinelor hidrografice; 2) Asigurarea accesului, până în 2023, a circa 80% din populație la sisteme și servicii sigure de alimentare cu apă și a circa 65% la sisteme și servicii de canalizare. Majorarea semnificativă a numărului și sumei proiectelor finanțate în anii 2010-2016 a fost condiționată și de demararea relativ reușită a implementării *Strategiei privind alimentarea cu apă și sanitație pentru anii 2014-2028*.[7] Strategia se bazează pe principii moderne, și presupune a fi implementată conform Directivelor UE.[8] Obiectivul Strategii este asigurarea graduală a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile R.Moldova. Una din direcțiile prioritare ale Strategiei este promovarea proiectelor regionale și intercomunale.

Principalele surse interne planificate sunt: FEN, FNDR, transferurile de la bugetul de stat. Proiectul regional este asistat financiar de către: BERD (împrumut) și BEI (grant) și urmează a fi implementat în raioanele Soroca, Bălți, Florești, Drochia, Râșcani, Sângerei și Telenești. Rezultatul scontat constă în ameliorarea condițiilor de trai și accesul la surse sigure de apă potabilă a cca 400 mii cetățeni. Proiectul regional „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în centrul Moldovei" prevede construcția apeductului Chișinău-Strășeni-Călărași și a început la finele 2018. Proiectul a fost finanțat sub formă de grant de Guvernul Federal German, prin intermediul Băncii de Dezvoltare KfW. În decembrie 2015 a finalizat proiectul „Program de dezvoltare a companiilor de apa", implementat în raioanele Ceadâr-Lunga, Leova, Hâncești, Orhei, Florești și Soroca.[9]

Cu suportul BM și al Programului Național „ApaSan"[10] cofinanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, a demarat Proiectul „Elaborarea studiului diagnostic privind alimentarea cu apă și sanitație în mediul rural". Recent au finisat proiectele regionale „Îmbunătățirea serviciilor de apă și canalizare din raionul Râșcani", „Modernizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare în raioanele Cahul și Leova". La perioada finală de implementare se află proiectele regionale de extindere a rețelelor de aprovizionare cu apă din bazinul Nistrului (apeductele Soroca-Bălți-Râșcani și Vadul lui Vodă-Chișinău-Strășeni) și din bazinul Prutului (Leova-Cedâr Lunga-

[6] Bacal Petru. Mecanismul economic de protecție a mediului în R.Moldova. Abordare geografică și ecologică. Ch.:2018. p.32

[7] HG nr. 99 din 20-03-2014 cu privire la aprobarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație(2014 – 2030). Publicat: 28-03-2014 în MO nr. 72-77 art. 222

[8] Ibidem

[9] Raporul Ministerului Mediului privind procesul de implementarea a Strategiei AAS în anul 2015.

[10] Bacal Petru. Mecanismul economic de protecție a mediului în Republica Moldova. Abordare geografică și ecologică. Chișinău 2018. p.34

Taraclia, Leova-Iargara, Leova-Romanovca, Prut-Fălești, Prut-Nisporeni, Zagarancea-Cornești ș.a.). Totodată, menționăm, că scenariul prevăzut în prezenta Strategie este insuficient ajustat la rata reală a inflației, la evenimentele geopolitice și geoeconomice recente. Obiectivele stipulate în Strategia de Mediu sunt suplimentate de ***Programul Național pentru implementarea protocolului privind Apa și Sănătatea (2016-2025)***, care include obiective specifice foarte ambițioase și puțin realiste, în special în condițiile actuale ale depopulării accelerate a spațiului rural, intensificării proceselor migraționiste și de îmbătrânire demografică, dar și insalubrității masive și pauperizării spațiului rural. Programul respectiv este foarte vag și cuprinde 14 obiective specifice și 77 de acțiuni planificate. Costul integral al Programului este de 11,1 mlrd. lei, din care 1,9 mlrd. lei din cadrul Bugetului de Stat și 9,2 mlrd. lei din surse externe.[11] Suportul financiar maxim, de 10 mlrd lei, va necesita realizarea *obiectivului 3: Asigurarea accesului la sisteme durabile de apă potabilă în 100% instituții pentru copii și 75 % din populație*.

Un alt document strategic important ce vizează sporirea accesului resurselor de apă este *Programul de dezvoltare a gospodăririi apelor și a hidroameliorației în R.Moldova pentru anii 2011-2020*.[12] Documentul prevede: 1) majorarea suprafețelor de teren irigat până la 300 mii ha; 2)reparația digurilor de protecție antiviitură; 3) curățarea canalelor de desecare; 4) managementul resurselor de apă. După aprobarea în anul 2014 a Planului național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018, a fost elaborată și aprobată, *Strategia privind diversitatea biologică a R. Moldova pentru anii 2015-2020* și *Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia*. Pentru asigurarea creării Rezervației Biosferei tripartite „Delta Dunării – Prutul de Jos" (România-R. Moldova-Ucraina), au fost adoptate *Legea nr.132 /2018 privind fondarea Rezervației Biosferei „Prutul de Jos"* și *Legea nr. 144/2018 privind modificarea anexei nr. 8 la Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat.*[13]

A fost îmbunătățit și cadrul normativ privind gestionarea fondului piscicol, prin Legea nr. 149/2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, cu modificările ulterioare,[14] în domeniul gestionării deșeurilor, activitățile de dezvoltare a cadrului normativ s-au realizat în concordanță cu prevederile Strategiei de gestionare a deșeurilor în R.Moldova (2013-2027). Prin Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, cu modificările ulterioare,[15] s-a stabilit cadrul legal ajustat la principiile și standardele europene de gestionare a deșeurilor, Directiva 2008/98/CE a PE și a Consiliului din 19.11. 2008 privind deșeurile.

Legea stabilește un mecanism nou aplicat în majoritatea țărilor europene, răspunderea extinsă a producătorului. Începând cu anul 2018 acest mecanism a fost pus în aplicare pentru deșeurile de echipamente electrice și electronice în conformitate cu HG nr. 212/2018. Tot în această perioadă a fost stabilit și mecanismul de evidență

[11] Bacal Petru. Mecanismul economic de protecție a mediului în Republica Moldova. Abordare geografică și ecologică. Chișinău 2018. p.34

[12] Aprobat prin HG nr. 751 din 05.10.2011. În. MO nr. 170-175 din 14.10.2011.

[13] Bacal Petru. Mecanismul economic de protecție a mediului în R.Moldova. Abordare geografică și ecologică. Chișinău 2018. p.40

[14] LP nr. 149 din 08-06-2006 **privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura.** Publicat: 11-08-2006 în MO Nr. 126-130 art. 597, modificată *LP318 din 17.11.22, MO383/26.11.22 art.723*

[15] EU4Environment (2022). Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în R.Moldova. Situația actuală și recomandări. 2022.

și raportare a deșeurilor de către producătorii de deșeuri. Legea nr. 141/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a stabilit interdicții și restricții pentru anumite categorii de produse periculoase cu conținut azbest și anumite vopsele cu conținut de plumb. În domeniul schimbărilor climatice, urmare a aprobării *Strategiei de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020*, a continuat dezvoltarea cadrului de politici privind adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice, fiind aprobate *Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a R. Moldova până în anul 2030 (prin HG nr. 1470/2016)* și *Programul de suprimare eșalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040 (prin HG nr. 856/2016)*.

Prin Legea nr. 78/2017 a fost ratificat *Acordul de la Paris privind schimbările climatice*, prin care R. Moldova și-a asumat angajamentul de a reduce până în anul 2030 emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 67%, comparativ cu nivelul atins în anul 1990. În scopul monitorizării acestei reduceri, prin HG nr.1277/2018 a fost instituit *Sistemul național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice*. Alte 2 acte normative aprobate, care reglementează emisiile de gaze ce distrug stratul de ozon (F-gaze), sunt: HG nr. 1242/2016 pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la măsurile de reducere a emisiilor provenite de la sistemele de climatizare ale autovehiculelor*, cu modificările ulterioare și HG nr. 589/2018 pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la stabilirea mecanismului de repartizare a contingentelor anuale pentru importul hidroclorofluorocarburilor halogenate*. În anul 2022,[16] politicile statului au fost orientate spre prevenirea poluării, gestionarea durabilă a deșeurilor și a produselor chimice, asigurarea managementului integrat al resurselor de apă, asigurarea calității aerului și atenuarea efectelor schimbărilor climatice, protecția și conservarea biodiversității, precum și asigurarea implementării angajamentelor aferente procesului de integrare europeană, conform prevederilor acordului de asociere RM-UE și Agendei de Asociere RM-UE pentru anii 2021-2027. În scopul *protecției mediului, asigurării securității ecologice și prevenirii traficului ilicit al deșeurilor,* Guvernul R.Moldova a aprobat la data de 22 iunie 2022, *Regulamentul privind transferurile de deșeuri, armonizat cu cadrul european*. Regulamentul stabilește norme pentru supravegherea și controlul transferurilor de deșeuri și servește drept baza pentru implementarea Convenției de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora. A fost aprobată HG nr. 881/2022 pentru aprobarea *Metodologiei privind calcularea tarifelor la unele servicii publice de gestionare a deșeurilor municipale*, cu scopul stabilirii modului de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciile publice de gestionare a deșeurilor municipale furnizate consumatorilor de către operatorii serviciului public. Luând în considerație că domeniul managementul deșeurilor dispune de finanțare bugetară insuficientă, Guvernul a prioritizat domeniul managementul deșeurilor ca sector cheie, care necesită intervenții consistente, pentru a iniția procesul de dezvoltare a infrastructurii moderne cu suportul partenerilor de dezvoltare. La 23.02.2023, Parlamentul R.Moldova a adoptat Legea nr.14 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre R.Moldova și BERD în vederea realizării proiectului „Deșeuri solide în R. Moldova". S-a decis lansarea construcției

[16] Raport cu privire la activitatea Guvernului 2022-2023. Februarie, 2023. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_gov_2022-2023_0.pdf

infrastructurii de gestionare a deșeurilor pentru r-nul Ungheni, Nisporeni, Călărași. Resursele financiare vor fi direcționate prioritar spre implementarea proiectelor în 3 Regiuni de Management al Deșeurilor (RMD), în care au fost deja identificate și alocate terenurile necesare pentru elaborarea Studiilor de Fezabilitate și amplasarea infrastructurii de gestionare a deșeurilor.[17] În cadrul proiectului OSCE „Eliminarea și distrugerea pesticidelor inutilizabile din regiunea transnistreană a R.Moldova, Faza 2", în anul 2022, pesticidele inutilizabile și interzise, stocate la depozitul din s.Voroncovo, r. Rîbnița, au fost încărcate și transportate la uzina specializată din Hamburg și incinerate. În scopul gestionării ulterioare a pesticidelor inutilizabile, se prevede crearea Centrului de Gestiune a Deșeurilor Periculoase. În domeniul prevenirii poluării aerului, apei și solului, la 30.09.2022 a fost adoptată *Legea nr. 227 privind emisiile industriale*, care va asigura prevenirea și controlul poluării provocate de activitățile industriale și economice.[18] *Legea nr. 226/2022 pentru modificarea unor acte normative* aduce modificări și ajustări la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului, Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu și abrogă Legea nr. 851/1996, privind expertiza ecologică. Aceste modificări au fost operate pentru asigurarea unui nivel mai înalt de protecție a mediului, în conformitate cu cerințele principiului statului de drept și a practicilor UE. *În domeniul managementului integrat al resurselor de apă*, a fost aprobată HG nr. 444/2022 cu privire la aprobarea *Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră, ciclul II (2023- 2028)*. Prin HG nr.183/2022 a fost aprobat Regulamentul Cadastrului de stat al apelor, format de Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor", prin care se stabilește modalitatea de ținere a datelor despre resursa de apă și asigurarea accesului la informație și transparență decizională în domeniul apei. Proiectul „Reabilitarea instalațiilor de la Nodul Hidroelectric Costești Stânca" a fost declarat drept proiect prioritar pentru următoarea perioadă.[19] Acesta urmează a fi finanțat în cadrul Programului Interreg NEXT România - R. Moldova 2021-2027. În domeniul Aer și Schimbări Climatice, în anul 2022, au fost elaborate 2 Programe: 1. *Programul de dezvoltare cu emisii reduse a R.Moldova până în anul 2030* și 2. *Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030*. În scopul monitoringului calității aerului, la 24.06.2022, în mun. Chișinău, a fost instalată prima stație de tip trafic. Stația a fost donată de Guvernul Germaniei, prin programul GIZ „Consolidarea capacităților pentru implementarea politicii în domeniul climei în Balcanii de Vest, Europa Centrală și de Est și Asia Centrală". A fost aprobată participarea R.Moldova la Programul UE pentru mediu și politici climatice – „LIFE". La 26.11.2022, a fost semnat și aprobat Acordul „LIFE" (HG nr. 842/2022) privind participarea R.Moldova la Programul UE pentru mediu și politici climatice – „LIFE". Prin Legea nr.71/2022, a fost fondat Parcul Național „Nistrul de Jos".

În anul 2022 a fost elaborat proiectul „Programului Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, pentru perioada 2023-2027". Scopul proiectului: extinderea

[17] Raport cu privire la activitatea Guvernului 2022-2023. Februarie, 2023. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_gov_2022-2023_0.pdf

[18] Legea va intra în vigoare la 2 ani de la data publicării în Monitorul Oficial

[19] Ședința Comitetului interministerial pentru planificarea strategică, care a avut loc în data de 18 ianuarie 2023

suprafeței de vegetație forestieră până la 15% din suprafața țării până în anul 2030. Proiectul Programului se află la etapa de consultări publice.

Concluzii. Cercetările și analiza sistemului de acte legislativ-normative de mediu existente și politicile de mediu realizate în R. Moldova, ne-a permis să menționăm unele caracteristici și particularități de bază: dezvoltarea sistemelor de acte la toate nivelele (internațional, european și național) este un proces permanent; sistemul de acte poate asigura rezolvarea de „Jure" a principalelor probleme de protecție a mediului din R.Moldova; starea sistemului de acte de mediu în R. Moldova este satisfăcătoare și în linii generale, corespunde cerințelor naționale și internaționale la etapa respectivă de dezvoltare a statului; dezvoltarea continuă a legislației internaționale în domeniul vizat este un factor stimulator în efectuarea unor activități convergente și în R. Moldova. Sistemul de acte legislativ-normative de mediu reprezintă o pârghie indispensabilă pentru asigurarea activităților de protecție a mediului, însă necesită măsuri mult mai eficiente în implementarea acestora la toate nivelele sale – global, continental, regional, național, etc. Cele menționate mai sus confirmă odată în plus necesitatea de a impulsiona și a eficientiza procesul de dezvoltare a sistemului de acte legislativ-normative în R. Moldova pentru îndeplinirea tuturor deziderateloor naționale și internaționale în probleme de protecție a mediului, asigurarea echilibrului ecologic și condițiilor optime de viață pentru toate organismele vii în țara noastră.

BIBLIOGRAFIE

1. Bacal Petru. Mecanismul economic de protecție a mediului în Republica Moldova. Abordare geografică și ecologică. Chișinău 2018.
2. HG cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 301 din 24.04.2014 MO nr.104-109/328 din 06.05.2014
3. HG nr. 99 din 20-03-2014 cu privire la aprobarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație(2014 – 2030). Publicat: 28-03-2014 în MO nr. 72-77 art. 222
4. Raporul Ministerului Mediului privind procesul de implementarea a Strategiei AAS în anul 2015.
5. EU4Environment (2022). Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în R.Moldova. Situația actuală și recomandări. 2022.
6. Raport cu privire la activitatea Guvernului 2022-2023. Februarie, 2023. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_gov_2022-2023_0.pdf
7. Teușdea V. Protecția mediului. București: Fundația România de mîine, 2000. 288 p.
8. Trușcă P., Trușcă Trandafir A. Dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos în jurisprudența CEDO. În: Revista Transilvană de Științe Administrative, 2009, nr. 1.
9. Trofimov I. Dreptul mediului. Chișinău: Elena – V.I., 2002. 203 p.
10. Turețchi S.Reforme la nivel național și internațional pentru protecția mediului înconjurător. Consecințele reformelor. Chișinău, 2019.
11. Țarcă Șt. Dreptul mediului. Curs Universitar. București: Lumina Lex 2005.